

Tyllidagar

Święta i tradycje kulturowe
obchodzone w Islandii

Enska - English

Pólska - Polski

Spænska - Español

Filippseyska - Filipino

Arabíska - عَرَبِيّ

Rússneska - Русский

Kúrdíska - کوردی

Litháíska - Lietuviškai

Albanska - Shqip

Víetnamska - Tiếng Việt

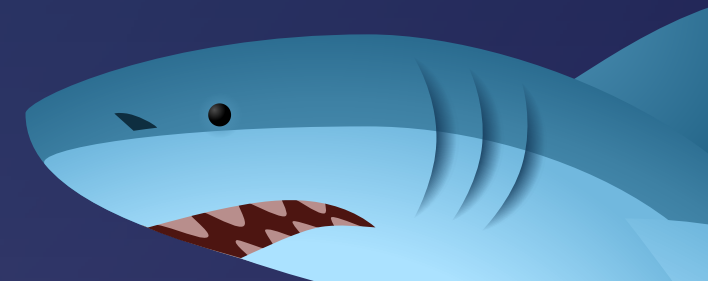
Tælenska - ภาษาไทย

Farsi - فارسی

Þorrablót

Þorrablót var hátíð á öldum áður þegar Íslendingar blótuðu Þór sem var guð í norrænni ásatrú. Nú til dags fagna Íslendingar þorrablóti á sama tíma til að fagna þorramánuði sem áður var á dagatali Íslendinga. Í gamla daga var árinu skipt í tvær árstíðir, sumar og vetur. Þorri var fjórði mánuður vetrar og var frá 19.-25. janúar til 18.-24. febrúar. Fyrsti dagur þorra var bóndadagur. Íslendingur halda þorrann hátíðlegan með því að borða hefðbundinn vetrarmat sem var það eina sem var í boði yfir vetrartímenn. Maturinn var yfirleitt fiskur og kjöt sem var geymt í salti og sýru. Í dag fagna Íslendingar þorranum með mikilli skemmtun þar sem sungið er og dansað og snæddur matur sem mörgum finnst ógeðfelldur. Þar má nefna blóðmör og lifrarpylsu sem saman er kallað slátur, sviðnir kindahausar (svið), kæsturhákarl og súrir hrútspungar. Annar eðlilegri matur er rúgbrauð sem áður var bakað við jarðhita, skyr, hangikjöt og harðfiskur með smjöri.

W starym kalendarzu nordyckim nazwy miesięcy różniły się od tych, które znamy dzisiaj. Þorri było nazwą miesiąca rozpoczynającego się 20 stycznia. Po Þorrim, 20 lutego, następował miesiąc Goana. Miesiąc Einmánaðara rozpoczynał się 20 marca. 20 kwietnia przychodził miesiąc Harpy, który w starym kalendarzu nordyckim był pierwszym miesiącem letnim. Podczas miesiąca Þorriego tradycją jest spożywanie określonych islandzkich potraw, jak wędzona baranina, suszona ryba i jedzenie marynowane. Marynowanie jest dawną metodą przechowywania jedzenia, w której mięso umieszczane jest w roztworze kwasu, co tworzy specjalny smak. W tym okresie śpiewa się także piosenki. Miesiąc Þorri rozpoczyna się w Dzień Męża (bóndadagur), który zawsze wypada w piątek. Niektóre przedszkola obchodzą ten dzień, pozwalając dziewczynkom przygotować coś specjalnego dla chłopców lub zapraszając ojców na śniadanie. Þorri kończy się 20 lutego. Podczas miesiąca Goana obchodzony jest dzień kobiet (konudagur), który zawsze wypada w niedzielę. To kolej chłopców/ męża na przygotowanie czegoś specjalnego dla dziewczynek. Niektóre przedszkola zapraszają matki na wspólne śniadanie z dziećmi. Inne przedszkola świętują dzień mężczyzny, który przypada na pierwszy dzień miesiąca Einmánaðara, rozpoczynającego się 20 marca. Pierwszego dnia lata obchodzi się natomiast dzień kobiety, który wypada zawsze w pierwszy czwartek miesiąca Harpy. Starą tradycją jest pieczenie w te dni gofrów lub naleśników i niektóre szkoły tę tradycję kontynuują.

Bóndadagurinn/Dzień Męża / Mężczyzny

Fyrsti dagur mánaðarins þorra í gamla norræna tímatalinu er nefndur bóndadagur. Hann er alltaf á föstudegi í 13. viku vetrar. Sú hefð hefur skapast er að konur gefi bónda sínum blóm eða smágjöf á þessum degi.

Pierwszy dzień miesiąca Thora (þorra) w starym nordyckim kalendarzu to Dzień Męża / Mężczyzny. Dzień ten przypada w 13. tygodniu zimy, zawsze w piątek. Tradycją stało się, że w tym dniu kobiety wręczają mężowi kwiaty lub drobny upominek.

Konudagurinn/Dzień Kobiet

Konudagur er fyrsti dagur mánaðarins góu í gamla norræna tímatalinu sem er sunnudagurinn í 18. viku vetrar á milli 18. – 24. febrúar. Sú hefð er að menn gefi konum blóm í tilefni konudagsins.

Dzień Kobiet to pierwszy dzień miesiąca Góu w starym kalendarzu nordyckim, jest to niedziela w 18. tygodniu zimy, która przypada w dniach od 18 do 24 lutego. Tradycją jest, że mężczyźni wręczają kobietom kwiaty z okazji Dnia Kobiet.

Bolludagurinn

Á Íslandi hefur tíðkast að borða bollur sem eru annað hvort vatnsdeigsbollur eða gerbollur fylltar með allskyns rjóma og sultu.

Rík hefð var fyrir því að föndraðir voru bolluvendur, oftast úr litríkum pappírsræmum sem límdu eru á prik. Börn flengdu svo foreldra sína með vendinum og hrópuðu; Bolla! Bolla! Bolla!

Bułeczka jest nabita bitą śmietaną, owocami i dżemami. Polakom może przypominać nieco nasze Ptysie. Bolludagur obchodzony jest dokładnie siedem tygodni przed Wielkanocą. Powszechną praktyką jest robienie kulkowych-papierwowych zabawek, zwykle z kolorowych pasków papieru, które są wklejane. Dzieci uderzają rodziców wraz z przyjaciółmi i krzyczą; Bolla! Bolla! Bolla!

Sprengidagurinn
Á þessum degi tíðkast á
flestum heimilum á
Íslandi að elda réttinn
„Saltkjöt og baunir“.

Następny dzień
to dzień zupy z
solonego mięsa
(jagnięciny) z fasolą.
Islandczycy w
Sprengidagur też mają
pozwolenie by jeść do
nieprzytomności, ale za
zwyczaj nie pękają.

Öskudagurinn

Á þessum degi er hefð fyrir því að börn klæði sig í grímubúning og syngi fyrir fólk og fái að launum sælgæti. Að hengja öskupoka á fólk tíðkast á Íslandi og var lykilatriðið að koma pokunum fyrir svo að fórnarlambið tæki ekki eftir því.

Właśnie w tym dniu na ulicach miasta widać duże grupy młodocianych przebierańców, którzy podobnie jak w Halloween, chodzą do domów, restauracji i siedzib wielu firm, zbierając słodczy lub fanty. W porównaniu z Halloween jest tylko jedna różnica – duchy, czarownice, piraci i młode trolle, za garść słodczy muszą zaśpiewać piosenkę lub wyrecytować wiersz. Zwyczaj zdrowszy, miwszy, rozwijający kulturę i struny głosowe najmłodszych. Zwyczajem było również wieszanie worków z popiołem na ludziach, a kluczem było umieszczanie worków bez zauważenia.

Páskar/Święta Wielkanocne

Páskahátíðin tengist kristinni trú.
Síðasti sunnudagur fyrir páska
nefnist pálmasunnudagur.
Fimmtudagur fyrir páska heitir
skírdagur og daginn eftir er
föstudagurinn langi en þá er
frídagur. Páskadagur er sunnudagur
og þá borða börn súkkulaði sem
kallast páskaegg.

Wielkanoc kojarzy się z wiarą
chrześcijańską. Ostatnia niedziela
przed Wielkanocą to Niedziela
Palmowa. Wielki Czwartek przed
Wielkanocą nazywany jest dniem
chrztu, a następny dzień to
Wielki Piątek nazwany w Islandii
jako długi piątek, dni są
oficjalnymi dniami wolnymi od
pracy (dni świąteczne).
Wielkanoc przypada w niedziele,
a tradycyjnym prezentem
wielkanocnym dla dzieci są
czekoladowe jajka .

Sumardagurinn fyrsti/Pierwszy dzień lata

Sumardagurinn fyrsti er fyrsti dagur hörpu, sem er fyrstur af sex sumarmánuðum í gamla norræna tímatalinu. Sumardaginn fyrsta ber alltaf upp á fimmtudag á tímabilinu 19. – 25. apríl.

Samkvæmt íslenskri þjóðtrú boðar það gott sumar ef sumar og vetur frjósa saman. Á undanförnum árum hefur færst í vöxt að bæjarfélög haldi ýmiss konar hátíðir fyrir börn og fjölskyldur þeirra á þessum degi.

Pierwszy dzień lata to pierwszy dzień Hörpu (harfy), który jest pierwszym z sześciu letnich miesięcy w starym kalendarzu nordyckim. Pierwszy dzień lata zawsze przypada w czwartek w tygodniu od 19 do 25 kwietnia. Zgodnie z islandzkim przypowieściami, jeśli lato i zima zamarzają razem, zapowiada to dobre lato. W ostatnich latach coraz częściej gminy organizują w tym dniu różne festiwale dla dzieci i ich rodzin.

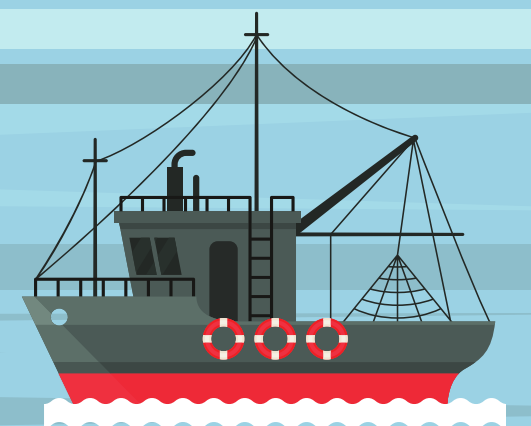

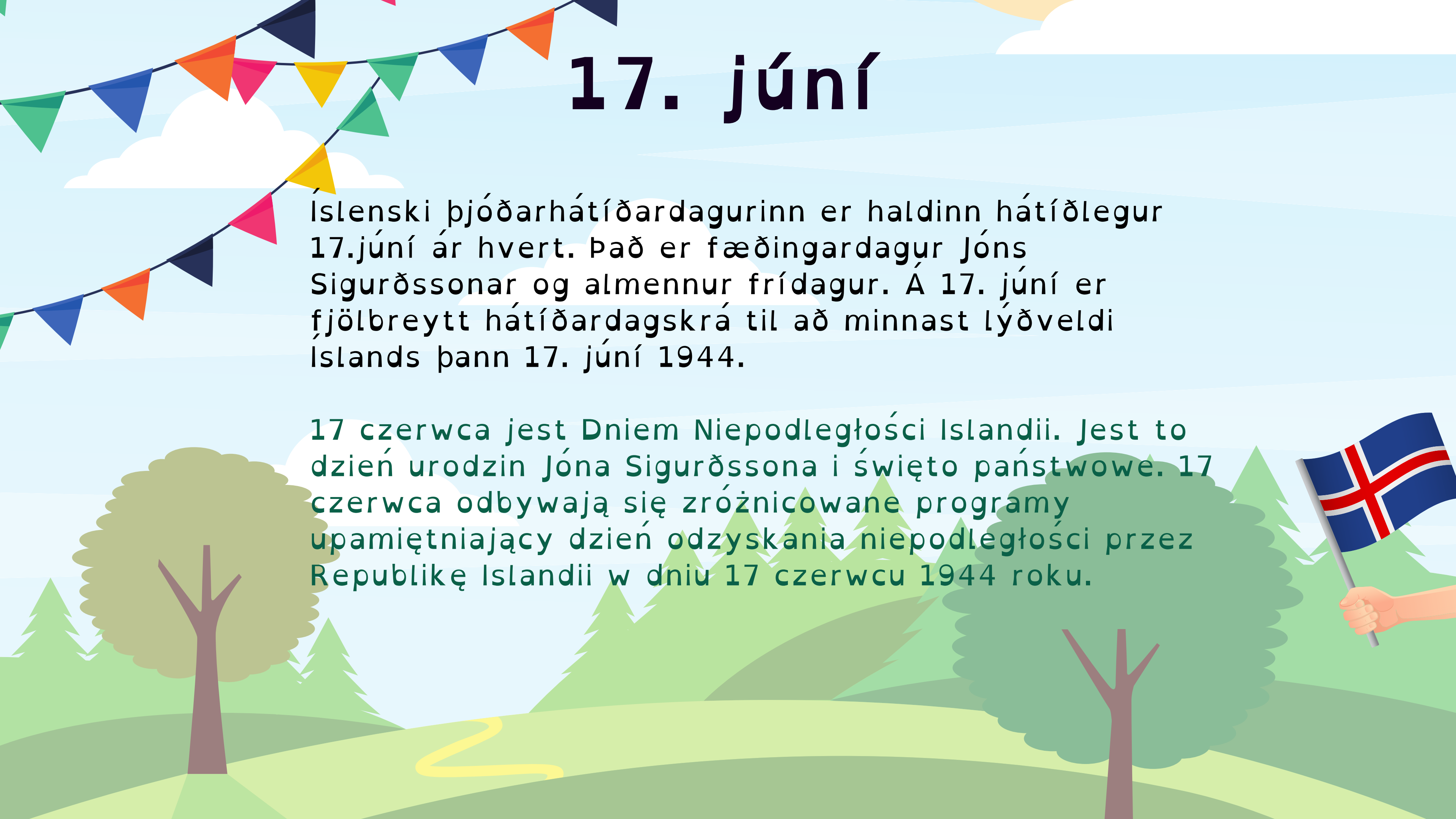
Sjómannadagurinn

Dzień Marynarzy/ Dzień Rybaka oraz Morza

Sjómannadagurinn er fyrsti sunnudagurinn í júní ár hvert. Hann er hátíðisdagur allra sjómanna. Flest bæjarfélög halda upp á þennan dag með einhvers konar skemmtidagskrá við höfnina.

Ten Dzień przypada każdego roku w pierwszą niedzielę czerwca. Jest to święto, które obchodzi się na cześć wszystkich tych, którzy są zaangażowani w rybołówstwo w kraju, szczególnie tych, którzy pracują na morzu. Większość gmin świętuje ten dzień, organizując program rozrywkowy w porcie.

17. júní

Íslenski þjóðarhátíðardagurinn er haldinn hátíðlegur 17.júní ár hvert. Það er fæðingardagur Jóns Sigurðssonar og almennur frídagur. Á 17. júní er fjölbreytt hátíðardagskrá til að minnast lýðveldi Íslands þann 17. júní 1944.

17 czerwca jest Dniem Niepodległości Islandii. Jest to dzień urodzin Jóna Sigurðssona i święto państwowe. 17 czerwca odbywają się zróżnicowane programy upamiętniający dzień odzyskania niepodległości przez Republikę Islandii w dniu 17 czerwca 1944 roku.

Verslunarmannahelgi / Weekend kupców

Frídagur verslunarmanna er fyrsti mánudagur í ágústmánuði. Hann myndar þriggja daga helgi sem kölluð er verslunarmannahelgi. Frídagur verslunarmanna var upphaflega bara fyrir verslunarmenn en þessi þriggja daga helgi varð mjög vinsæl sem almenn ferðahelgi og mánudagurinn er nú lögboðinn frídagur. Helgin er ein mesta ferðahelgi ársins og fjölbreyttar útihátíðir eru haldnar víða um landið.

Pierwszy weekend sierpnia to Weekend Kupców, w którym Islandczycy przybywają na kempingi w całym kraju, aby wziąć udział w różnych festiwalach. Tworzy trzydniowy weekend (od czwartku a powroty do domu odbywają się zwykle w poniedziałkowy wieczór), zwany weekendem Kupców. Święto sklepikarzy było pierwotnie tylko dla sklepikarzy, ale ten trzydniowy weekend stał się bardzo popularny jako ogólny weekend podróży gdzie wszyscy cieszą się z koncertów i zabawy na świeżym powietrzu.

Poniedziałek ten jest Świętem, dniem wolnym od pracy. Weekend jest jednym z największych weekendów turystycznych w roku, w całym kraju odbywają się różne festiwale plenerowe.

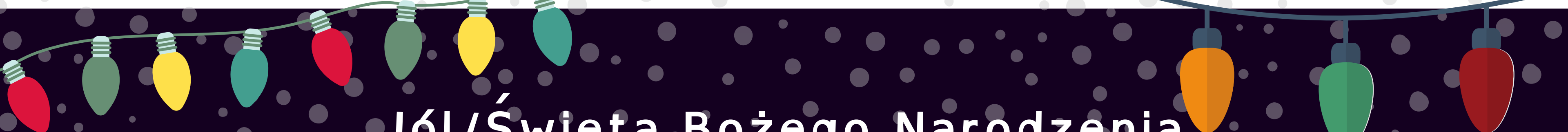

Þorláksmessa/Zimowy dzień Świętego Þorlákura

Þorláksmessa er þann 23. desember. Hún er kennd við Þorlák hinn helga Þorláksson biskup í Skálholti en hann lést þennan dag. Í dag er Þorláksmessa hluti af jólaundirbúningnum og þá borða margir kæsta skötu og lyktin af þorláksmessuskötunni finnst um allan bæ.

Þorláksmessa jest obchodzony 23 grudnia. Nazwa tego dnia pochodzi od imienia Þorláka, świętego biskupa Þorláksson ze Skálholt, który zmarł tego dnia. Dzisiaj Þorláksmessa jest częścią przygotowań do Świąt Bożego Narodzenia oraz spożywanie potrawy z płaszczyk, stały się przysmakiem tego dnia i zyskały popularność w całym kraju. 23 grudnia wiele restauracji serwuje płaszczykę jako potrawę dnia, a zapach płaszczyk w Þorláksmessa można znaleźć w całym mieście.

Jól/Święta Bożego Narodzenia

Jól eru haldin hátíðleg þann 24. desember. Jólin eru hringd inn klukkan sex á aðfangadagsvöld. Jólamaturn er oftast kjötmeti s.s. rjúpa, hangikjöt eða hamborgarahryggur ásamt meðlæti. Flestir verja aðfangadagsvöldi með fjölskyldunni og opna gjafir eftir jólamatinn. Jólaskreytingar eru áberandi á Íslandi og jólaljósir lýsa upp dimmasta skammdegið.

Święta Bożego Narodzenia w Islandii, obchodzone są od 24 grudnia. Boże Narodzenie rozpoczyna się o godzinie szóstej w Wigilię. Świąteczne potrawy to najczęściej mięso, np. schab z wieprzowiny, szynki z dodatkami lub pardwa górska, wędzona jagnięcina i inne potrawy. Większość ludzi spędza Wigilię z rodziną i otwiera prezenty po świątecznej kolacji. W Islandii dominują świąteczne dekoracje, a bożonarodzeniowe lampki oświetlają najciemniejszy krótki dzień.

Gamlárskvöld/Sylwestr

Gamlársdagur er síðasti dagur almanaksársins 31. desember, í vestrænni menningu. Margir minnast liðins árs á gamlárskvöld og fagna hinu nýja ári með veisluhöldum og með því að skjóta upp flugeldum. Ýmsar hefðir eru í kringum hátíðarhöld og víða eru áramótabrennur.

Sylwester to ostatni dzień roku kalendarzowego przypada 31 grudnia. Wiele osób w ten dzień wspomina miniony rok. W Sylwestra świętuje się Nowy Rok ucztami i odpalaniem fajerwerków. Wokół obchodów Sylwestra są różne tradycje np., coroczną sylwestrową tradycją jest ognisko, organizowane w wielu miejscach na terenie Islandii. Ognisko to miejsce spotkań, składania życzeń i symbol żegnania minionego roku. Ogień ma być symbolem oczyszczenia i końca starego roku, w wielu miejscach w Islandii są ogniska noworoczne.

Þrettándinn/Zakończenie Świąt/Święto Trzech Króli

Lokadagur jóla er 6. janúar. Þá fer síðasti jólasveinninn aftur til fjalla og þar með lýkur jólinum. Á þrettándanum eru oft haldnar útiskemmtanir með brennu, dans og söng. Þar koma stundum fram álfar, tröll og jólasveinar. Fólk kemur saman við brennuna með kyndla, skýtur upp síðustu flugeldunum frá áramótum og syngur saman áramóta- og álfasöngva.

W niedzielę, 6 stycznia w całej Islandii obchodzony jest Þrettándinn – czyli trzynasty dzień po Bożym Narodzeniu. Jest to Święto Trzech Króli i wyznacza ono koniec okresu bożonarodzeniowego. Zgodnie z tradycją w Reykjavíku i innych miastach zapłoną ogniska oraz odbywają się imprezy plenerowe z tańcami i śpiewami. Zgodnie z tradycją ogniska są palone między innymi dla elfów i ludzie zbierając się przy nich śpiewają pieśni i opowiadają sobie historie o tych istotach. Imprezy kończy się wystrzeliwanie fajerwerków i sztucznych ogni.

Menntastefna
Reykjavíkurborgar

MML
miðja máls og læsis